

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ІНСТИТУТ ПРАВА
Кафедра кримінально-правових дисциплін

**КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ В УКРАЇНІ:
РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ

11 червня 2021 року

Львів-2021

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Інституту права Львівського державного університету
внутрішніх справ (протокол від 11 червня 2021 № 4)*

Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи: матеріали круглого столу (м. Львів, 11 червня 2021 р.). Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ., 2021. 414 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей, висвітлені на круглому столі: «Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи», що відбувся у Львівському державному університеті внутрішніх справ 11 червня 2021 року. Розглянуто реалії та перспективи кримінального права, кримінального процесуального права, а також гендерного мейнстрімінгу у сфері кримінальної юстиції.

Для наукових та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та наукових установ, здобувачів вищої освіти, практичних працівників і широкого читацького загалу.

Матеріали доповідей друкуються в авторській редакції.

УДК 343
© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2020

ЗМІСТ

<i>Красницький І.В.</i> Вітальне слово	9
РОЗДІЛ 1. РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ	
<i>Балобанова Д.О.</i> Детермінанти динаміки кримінального права: до постановки проблеми	12
<i>Горпинюк О.П.</i> Сучасний погляд на кримінально-правову охорону інформаційної приватності	18
<i>Газдайка-Василишин І.Б., Коваленко В.П.</i> Сталість кримінального закону: непорушний принцип чи фікція?	24
<i>Гришук А.Б.</i> Загальна характеристика кримінальної відповідальності державних службовців за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди	31
<i>Дубас В.М.</i> Ефективність кримінальної відповідальності за корупційне кримінальне правопорушення за вироком на підставі угоди	35
<i>Єсімов С.С.</i> Особливості нормативно-правового регулювання протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом	40
<i>Забуга Ю.Ю.</i> Продукти біотехнологій як предмет злочину, передбачений у ст. 5.4.4. Проекту нового КК України	45
<i>Зубанський М.К.</i> Проблемні питання законопроекту № 2689 "Про воєнні злочини", та його відповідність вимогам Кримінального кодексу України та чинних міжнародних нормативно-правових актів	51
<i>Крук Є.В.</i> Цивільна конфіскація: покарання за корупційне кримінальне правопорушення чи елемент цивільного процесу?	56
<i>Михайліченко Т. О.</i> Чи потрібні новому Кримінальному кодексу спеціальні склади злочинів (на прикладі «медичних» злочинів)?	59
<i>Олашин М.М.</i> Неповнолітня особа як суб'єкт кримінального правопорушення: соціально-психологічний аспект	64
<i>Острогляд О.В.</i> Перспективи кримінально-правової охорони професійної діяльності журналіста	67
<i>Радковська І.С.</i> Суб'єкт кримінально протиправного діяння за Кримінальними кодексами України та Республіки Польща: порівняльна характеристика	72
<i>Санжара О.М.</i> Кримінально-правовий аспект пробації: реалії та перспективи	77
<i>Серкевич І.Р.</i> Щодо ознак нерозкритої злочинності	82

Сосніна О.В. Правопорушення, що стосуються дитячої порнографії: зміни до кримінального законодавства України в зв'язку з імплементацією Ланцаротської конвенції..... 87

Стеблинська О.С. Дискусійні питання звільнення від відбування покарання за корупційні кримінальні правопорушення..... 95

Тимофєєв А.О. Щодо забезпечення єдності правозастосовчої практики при кваліфікації дій, вчинених представниками «ДНР» та «ЛНР» на території Донецької та Луганської областей..... 99

Устрицька Н.І. Ювенальна юстиція: окремі питання кримінально-правового аспекту..... 103

Чугаєвська А. В. Питання порядку застосування помилування..... 108

Яремко Г.З. Межі свободи від самовикриття та викриття близьких родичів та членів сім'ї..... 111

МАТЕРІАЛИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Главатчук Д. Д. Кримінально-виконавча політика України та її роль у реалізації виконання покарання..... 117

Заборська Д.Ю. Роль підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України у запобіганні злочинності неповнолітніх..... 121

Карпенко Ю.В. Особливості кібербулінгу як форми насильства проти дітей в інтернеті..... 124

Козловська В. В. Сутність оптимізації кримінально-виконавчої політики України в умовах сучасності..... 129

Лазар А.Я. Деякі питання кваліфікації посягань співучасників кримінального правопорушення..... 132

Нагірняк О.Д. Домашнє насильство: поняття, форми прояву, статистика..... 136

РОЗДІЛ 2. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ

Аббасова Д.Л. Примусове відібрання біологічних зразків для проведення експертизи і право на свободу від самовикриття: етично-правова дилема..... 141

Авдєєва Г.К. Оцінка достовірності висновку експерта в умовах глобалізації: порівняльно-правовий аналіз..... 146

Басиста І.В. Окремі підходи до розуміння критеріїв, що дозволяють віднести рішення слідчого судді до тих процесуальних рішень, що підлягають (не підлягають) оскарженню на досудовому розслідуванні..... 150

Волошина В.К., Скрипник Д.О. Щодо правової позиції у Постанові Верховного Суду в кримінальному провадженні..... 157

Гаркуша А.М., Каланча І.Г. Алгоритм прийняття рішень щодо вилучення електронних носіїв інформації під час обшуку..... 159

<i>Глинська Н.В., Клепка Д.І.</i> Забезпечення права особи на закінчення кримінального провадження щодо неї у розумні строки: окремі проблемні питання.....	166
<i>Гончаренко Ю.М.</i> Чи є виклик через WhatsApp належним викликом у кримінальному провадженні (крізь призму судової практики).....	169
<i>Гловюк І.В.</i> Деякі теоретико-прикладні питання застосування медіації у кримінальному провадженні.....	174
<i>Дільна З.Ф.</i> Обвинувальна промова прокурора: процесуальні та етичні вимоги.....	180
<i>Дуфенюк О.М.</i> Баланс «мета-засоби» в американському кримінальному процесі.....	184
<i>Дроздов О.М.</i> Непряма провокація вчинення кримінального правопорушення: кримінальний процесуальний аспект.....	189
<i>Завтур В.А.</i> Порушення права на захист внаслідок відсутності або некомпетентності перекладача: окремі питання в контексті практики ККС ВС.....	198
<i>Зінковський І.П.</i> Проблемні питання розмежування негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій.....	204
<i>Ільїн Я.С.</i> Засада розумності в кримінальному провадженні.....	209
<i>Климкевич Р.А.</i> Сучасні тенденції розвитку кримінального процесуального законодавства ЄС.....	214
<i>Ковальчук С.О.</i> Отримання доказів неналежним суб'єктом як підстава визнання їх недопустимими.....	219
<i>Комарницька О.Б.</i> Арешт кореспонденції, як засіб отримання доказів.....	226
<i>Лапкін А.В.</i> Щодо своєчасності повідомлення про підозру у кримінальному провадженні.....	230
<i>Лейба О.А.</i> Проблемні аспекти реалізації права особи на судовий захист під час відібрання біологічних зразків для експертизи.....	235
<i>Лозова О.С.</i> Суб'єкти надання міжнародної правової допомоги.....	238
<i>Лоскутов Т.О.</i> Окремі проблемні питання кримінального процесуального затримання.....	244
<i>Максимович Р.Л.</i> Застосування тримання під вартою в контексті практики Європейського суду з прав людини.....	247
<i>Матоліч В.В.</i> Удосконалення процесуального порядку постановлення ухвал суду.....	252
<i>Медицький І.Б.</i> Компенсаційний механізм допомоги потерпілим від злочинів: перспективи законодавчого супроводу.....	256

<i>Могила В.С.</i> Особливості мотивування клопотання слідчого за ч. 3 ст. 242 КПК України	261
<i>Муха С.О.</i> Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки: процесуальний аспект	265
<i>Навроцька В.В.</i> Удосконалення положень КК України, спрямованих на зміцнення безпеки учасників різних видів судочинства	270
<i>Новожилов В.С.</i> Попередження вторинної віктимізації потерпілого як спеціальне завдання кримінального провадження	272
<i>Пашковський М.І.</i> Заборона ретроспективного обґрунтування дозволів на проведення НСРД: практика ЄСПЛ та її імплементація в Україні	279
<i>Рєпіна Ю.С.</i> Щодо питання правової невизначеності окремих правових норм кримінального процесуального законодавства	285
<i>Рогальська В.В., Броневицька О.М.</i> Повноваження слідчого судді у кримінальному провадженні	289
<i>Рогальська В.В., Шаповалова І.С.</i> Окремі питання застосування практики ЄСПЛ прокурором у кримінальному процесі	294
<i>Смирнов М.І.</i> Процесуальний порядок та особливості отримання показань шляхом відеоконференції від осіб, які тримаються під вартою або відбувають покарання на території іноземної держави	301
<i>Таус М.М.</i> Міжнародний досвід правового регулювання судового провадження на підставі угод: окремі питання	306
<i>Торбас О.О.</i> Вдосконалення КПК України в частині регулювання кримінального процесуального статусу дізнавача	313
<i>Федорів О.М.</i> Оцінка Касаційним кримінальним судом ефективності реагування на скарги про застосування незаконних методів досудового розслідування (заборонених видів поводження) до підозрюваного, свідка	317
<i>Фідря Ю.О.</i> Проблемні аспекти залучення додаткових учасників кримінального провадження щодо неповнолітніх	322
<i>Циганюк Ю.В., Демянова О.В.</i> Відповідність змісту обвинувального акта повідомленню про підозру: проблеми практики	327
<i>Червінко М.В.</i> Зарубіжний досвід допиту неповнолітніх під час судового провадження	333
<i>Шумило М.Є.</i> Проблеми досудового розслідування та шляхи їх вирішення	338
МАТЕРІАЛИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
<i>Данильчик М.М.</i> Питання дотримання прав і свобод людини під час здійснення оперативно-розшукової діяльності	348
<i>Долинюк Х.Т.</i> Доктрина плодів отруйного дерева в практиці української	

Феміди.....	351
Дяк В.М. Інновації у криміналістичній діяльності на прикладі використання БПЛА (дронів).....	357
Надурак В.В. Медіація як ефективна форма відновного правосуддя.....	362
Паляник І.С. Визнання протоколу слідчого експерименту недопустимим джерелом доказів: судова практика.....	366
Пирожинська В.В. Програма захисту свідків: американський досвід.....	372
Сало Т.І. Порушення права особи на захист як ознака недопустимості доказу.....	377
РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГЕНДЕРНОГО МЕЙНСТРИМІНГУ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ	
Лісіцина Ю.О. Гендерний підхід в кримінальному праві: історичний аспект.....	381
Романцова С.В. Кібернасильство як вид домашнього насильства.....	384
МАТЕРІАЛИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Івашків Ю.В. Дотримання принципу гендерної рівності в умовах covid-19.....	388
Литвин Е.В. Реалії гендерного мейнстрімінгу у сфері кримінальної юстиції.....	393
Нагірняк О.Д. Домашнє насильство: поняття, форми прояву, статистика.....	397
Шукалович Б.В. Насильство в сім'ї, як порушення прав людини.....	402
РЕЗОЛЮЦІЯ КРУГЛОГО СТОЛУ «КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ» М. ЛЬВІВ, 11 ЧЕРВНЯ 2021 РОКУ	407

предмета, не забувати, що виходячи із презумпції невинуватості, обвинувачений (підсудний) – ще не злочинець, і така особа може також бути і виправданою, відповідно не можна ігнорувати також і його позитивні якості. Зокрема щодо цього, А.Ф.Коні зазначав: „Сила обвинувачення – в доводах, а не в епітетах. Зовсім не допустимі вирази грубі, принижуючі. Вони не підсилюють, а лише послаблюють обвинувачення”[2, с. 128].

Використані джерела:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17> (дата звернення: 20.05.2021)
2. Коні А.Ф. Собр.сочинений. Судебные речи. М. 1967. Т.4. 542 с.

Дуфенюк О.М.,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету № 1 ПФПНП
кандидат юридичних наук, доцент
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

БАЛАНС «МЕТА-ЗАСОБИ» В АМЕРИКАНСЬКОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Дискусії щодо визначення мети кримінального провадження не раз ставали предметом досліджень науковців, проте досягнути єдності позицій досі не вдалося. Встановлення істини, захист прав та свобод, законних інтересів осіб боротьба зі злочинністю, покарання злочинців, врегулювання спору, викриття винної особи і встановлення ступеня її вини та відповідальності або ж повне заперечення доцільності формулювання єдиної мети – це неповний перелік підходів до визначення мети кримінального провадження, які сформувалися у сучасній українській науці [1, с. 127; 2, с. 163; 3, с. 268; 4, с. 16, 19; 5, с. 181]. «Матеріальна правда» як мета часто фігурує у польських наукових

процесуальних наративах [6, с. 135; 7, с. 136]. Схожий акцент на матеріальну істину та справедливість роблять німецькі правники [7, с. 162; 8, с. 558].

Американська наука виробила власний підхід до питання визначення мети кримінального процесу, а також допустимих засобів, які використовуються для її досягнення. У 1964 р. професором Г. Пакером було запропоновано бінарну систему відповідно до якої існують дві основні моделі кримінального процесу, кожна з яких має свою телеологію (цілі) та цінності. Перша модель – це **модель контролю злочинності** (*Crime Control Model*). Для неї основним показником ефективності є припинення злочинної поведінки, застосування репресій до злочинця, оскільки нездатність правоохоронних органів дати жорстку відповідь на всі прояви кримінального характеру призводить до руйнування суспільного порядку і становить загрозу для прав та свобод людини, її безпеки та майна [10, с. 9]. Отже, за цією філософією має існувати потужна система, здатна затримати, розслідувати та засудити правопорушника в усіх випадках правопорушень про які стало відомо [10, с. 10].

Друга модель суттєво відрізняється від першої. Це **модель належної правової процедури** (*Due Process Model*). Для цього кримінального провадження головною є мета не допустити необґрунтоване обвинувачення, дотриматись встановленої процедури, яка ґрунтується на верховенстві права. Г. Пакер тут вдало застосовує метафору: якщо модель боротьби зі злочинністю нагадує конвеєрну лінію засуджень, то модель належного процесу схожа на смугу перешкод для засудження [10, с. 13].

Бінарна концепція Г. Пакера неодноразово зазнавала критики в науковому колі, однак мала й чимало прихильників та послідовників, які посилювали аргументацію автора, розширювали її зміст шляхом впровадження нових моделей [11, с. 6; 12 та багато ін.]. Звісно у чистому вигляді ці моделі зустрічаються не так часто. Радше йдеться про прагнення усіх цивілізованих країн знайти спосіб об'єднати цінності обох систем, що дається достатньо складно.

Видається, що сучасна американська модель кримінального процесу є моделлю належної процедури, центральною ідеєю якої є не допустити притягнення до відповідальності невинуватих осіб. Разом з тим не зникає потреба встановити істину, тобто переконатися чи дійсно певна особа вчинила кримінальне правопорушення. Однак чи дійсно так є у практиці? Чи всі засоби виправдовують досягнення цієї мети? У зв'язку з обмеженим обсягом публікації звернемо увагу тільки на два твердження, що можуть викликати роздуми на цю тему. Існують дві крайнощі, при одній з яких нівелюється традиційна для нашого розуміння мета встановлення істини, але формально дотримується належна процедура, при другій – мета встановлення істини ставиться понад усе, але нівелюється належна процедура.

Перша крайність виявляється у масовій практиці укладення угод про визнання винуватості між підозрюваним/обвинуваченим та прокурором. Належна процедура наче дотримана, але при цьому часто стається так, що невинуваті особи можуть піти на домовленості задля того, аби зайвий раз не випробовувати долю в судовій залі. Вправні прокурори завжди знайдуть аргументи для переконання. Як наслідок, з'явилася системна практика, коли затриманому спочатку пред'являється обвинувачення та максимальне покарання, якщо він або вона підуть до суду. Натомість під час угоди про визнання винуватості прокурори нададуть обвинуваченому можливість визнати свою провину за меншим звинуваченням або визначать суттєво менше покарання. І хоча, очевидно, оголошення виправдувального вироку є найкращим способом для обвинувачених уникнути тюремного ув'язнення та інших покарань, проте судовий процес сприймається як ризикований, оскільки неможливо передбачити, яке рішення приймуть присяжні [13, с. 1]. Якщо ж взяти до уваги, що йдеться про 90–97 % кримінальних справ, стає зрозуміло які вагомі ризики має така система. Кримінальні процеси стають рідкістю, а торги між прокурорами та адвокатами неформальними та нерегульованими [14, с. 1].

Друга крайність виявляється у допустимості застосування катувань та тортур в стінах спеціальних служб задля високої мети встановлення істини,

наприклад при протидії тероризму чи організованій злочинності. Тут належна процедура відходить на другий план. Результати досліджень Д. Ягунова засвідчують, що у посібниках ЦРУ чітко розписані правила та норми так званих «спеціальних технік допиту», які на думку вченого є просто евфемізмом насильницьких дій спеціальних служб. Йдеться про деривації сну, перебування осіб без одягу, коригування дієти, поміщення осіб у певні коробки/приміщення, змушування перебувати у певних позах, вплив світла, звуку, температури повітря і т.д. [16]. І якщо переважно міжнародною спільнотою такі форми поводження з людиною вважаються принизливими та насильницькими, досить згадати Конвенцію проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (1984 р.) або Стамбульський протокол (1999 р.), американські правники все ж вважають можливим вести дебати щодо допустимості практик заподіяння певних страждань затриманим, адже такі заходи застосовуються виключно в крайніх випадках і, до прикладу, для врятування життя людей. Конкуренція цінностей стало особливо актуальною в останні роки зростання загроз терористичних атак. Ба більше, існують припущення про маскування таких практик шляхом скерування підозрюваних у тероризмі осіб у ті держави, де толеруються тортури та катування державними спецслужбами. Йдеться про так звані екстраординарні «тортурні перельоти» («torture flights»). Держави, що дають мовчазну згоду на такі перевезення зі своїх летовищ вважаються такими, що сприяють поширенню таким практикам [16]. Д. Ягунов слушно констатує, що допустимість застосування тортур до «терористів» відкриває «скриньку Пандори», оскільки з'являється широка перспектива застосування тортур та катувань проти інших «небезпечних злочинців». Як наслідок, «боротьба з катуванням» у ХХІ столітті стає відображенням дуалістичного процесу: «спроба ще більшого «убезпечення суспільства» з одночасним фіаско такого «убезпечення»» [15, с. 60].

Звісно, обмежений обсяг доповіді не дає можливості досягнути усю багатоманітність підходів теоретиків і практиків до питання співвідношення

мети та засобів її досягнення, однак сказаного достатньо, аби зрозуміти, що в кримінальному процесі американського «моцарства» пошук такого балансу часом хвибує такими практиками, які не дозволяють повною мірою досягнути матеріальної та процесуальної справедливості.

Використані джерела:

1. Бобечко Н. Мета кримінального провадження. *Юридичний вісник*. 2017. № 2. С. 126–135.
 2. Котюк І. І., Котюк О. І. Мета як філософсько-прагматичний орієнтир кримінального провадження. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 160–171.
 3. Сімонович Д. В. Мета та завдання кримінального провадження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. № 29. Ч. 2. Т. 3. С. 265–269.
 4. Шибіко В. Щодо призначення і завдань кримінального судочинства України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2011. Вип. 88. С. 16–19.
 5. Малярчук Т. Про основні напрями оптимізації норм Кримінально-процесуального кодексу України. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 12. С. 180–183.
 6. Skorupka J. Ewolucja paradygmatu procesu karnego. *Wrocławsko-Lwowskie Zeszyty Prawnicze*. 2010. № 1. S. 129–160.
 7. Піх Ю. Засада встановлення матеріальної правди (істини) у світлі реформ кримінального процесуального законодавства республіки Польщі. *Вісник Львівського університету*. 2020. № 71. С. 132–146.
 8. Піх Ю. Матеріальна істина як мета та засада кримінального провадження федеративної республіки Німеччини. *Вісник Львівського університету*. 2019. № 69. С. 161–172.
 9. Weßlau E. Wahrheit und Legenden: die Debatte über den adversatorischen Strafprozess. *ZIS*. 2014. № 11. S. 558–564.
-

10. Packer H. L. Two Models of the Criminal Process. *University of Pennsylvania Law Review*. 1964. VOL. 113 (1). P. 1–68.
11. Daly K. Aims of the Criminal Justice System. 2003. 11 s. <https://www.researchgate.net/publication/29451914>.
12. Roach K. Four Models of the Criminal Process. *J. Crim. L. & Criminology*. 1999. Vol. 89. P. 671–716.
13. Devers L. Plea and Charge Bargaining. <https://bja.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh186/files/media/document/PleaBargainingResearchSummary.pdf>.
14. Digard L., Washington II M., Sorage S.. In the Shadows: A Review of the Research on Plea Bargaining Ram Subramanian. *Vera Institute of Justice*. 2020. 72 p. <https://www.vera.org/downloads/publications/in-the-shadows-plea-bargaining.pdf>.
15. Ягунов Д. В. «Malleus Maleficarum» сучасного суспільства: передумови і поширеність тортур у XXI столітті та політика протидії тортурам. *Вісник ДонНУ імені Василя Стуса*. 2020. С. 58–97.
16. Eski S., Eski Y. Dutch tolerance of torture? CIA extraordinary rendition flights in the Netherlands. *Palgrave Communications*. 2017. <https://doi.org/10.1057/palcomms.2017.84>.

Дроздов О. М.,
Президент Спілки адвокатів України,
член Комісії з питань правової реформи,
доцент кафедри кримінального процесу
доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України
(Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого)

НЕПРЯМА ПРОВОКАЦІЯ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ: КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Проблеми методів та засобів протидії злочинності, з одного боку, та захист прав людини і основоположних свобод, з огляду на необхідність дотримання